

XE CỘ SAIGON, MIỀN NAM TRƯỚC NĂM 1975.....

Ghi lại theo ký ức nếu có thiếu sót mong các bạn góp ý bổ sung cho hoàn chỉnh nhằm cho thế hệ sau hiểu biết hơn về xe cộ qua các thời kỳ Saigon và miền Nam ngày xa xưa.

Xe hai và ba bánh gắn máy:

-Trước năm 1960 tại Saigon xe gắn máy hai bánh được phân chia ra làm hai loại.
- Xe dưới 50cc(Phân khối)và xe trên 50cc Xe dưới 50cc không có cấp biển số, tức là không qua quản lý của Chính phủ. Xác nhận tư cách chủ nhân bằng một phắc tuya tức là hoá đơn của tiệm bán xe.

Mãi đến đầu thập niên 1970 mới bắt đầu buộc phải xin cấp bằng số. Nếu ở các tỉnh thì việc cấp bằng số do CSQG tỉnh lý cấp. Riêng Đô Thành Saigon gồm 11 Quận thì việc cấp thẻ chứng nhận và bằng số xe,chủ xe do ty CSQG Quận Cấp. Mỗi khu vực, vùng được cấp mã vùng, khu, bằng ký hiệu 2 chữ cái.

Đô Thành Saigon và vùng 3 bằng số chữ E đầu. Thí dụ EA. 0011.

Vùng 4 (miền Tây) chữ I, thí dụ : IA. 9999. Vùng 1 và 2 Cao nguyên và miền Trung thì chữ G và H thí dụ : GA. 1111 hay HA.2222 v.v...

Thủ đô Saigon chữ S đứng đầu tiếp theo là ABCD.....tới chữ M. Tức là từ Quận nhứt tới quận 11, nghĩa là theo thứ tự của bảng chữ cái quốc ngữ. Phía dưới có bốn số. Bảng số xe nền màu đen số màu trắng. Thí dụ :SA. 0001 tức là xe nhà ở Q1, SB quận nhì và cuối cùng SK là quận 11. Riêng tỉnh Gia Định có lẽ xe gắn máy ít nên do Ty CSQG tỉnh cấp chớ không giao cho quận cấp, bằng số là GĐ.

-Riêng xe trên 50cc gọi là xe phân khối lớn do Nha Lộ Vận thuộc Bộ Giao Thông Công Chánh cấp giấy chứng nhận và bằng số xe. Thời ô Diệm thì ký hiệu là 3 chữ cái bắt đầu là chữ N có lẽ là viết tắt chữ Miền Nam hay chính xác là Nam Phần, chớ hông phải Nam Kỳ .

Sau hơn nửa thập niên 1960 thì đổi lại là hai ký tự bắt đầu là chữ E (Saigon và miền Đông) Chữ I (Miền Tây) và chữ G với H (Cao Nguyên và Trung Phần) tiếp theo cũng bằng các chữ cái và bốn con số. Khác với xe dưới 50cc chỉ gắn một biển số phía sau. Thì xe trên 50cc phải gắn hoặc vẽ phía về trước của xe thêm một bằng số để cho Cảnh sát công lộ dễ phân biệt kiểm tra khi cần thiết, vì xe trên 50cc phải có bằng lái. Bảng số vẫn là nền đen số trắng. Thí dụ EA.0001.(bằng số xe nhà, không có chớ hàng hay hành khách)

Xe Cyclo máy, xe lam ba bánh về mặt quản lý hành chính giấy tờ, bằng số cũng y chang như xe trên 50cc. Chỉ có khác biệt duy nhất là xe loại này được xếp vào loại kinh doanh và để bảo đảm an toàn sinh mạng cho hành khách nên loại xe này phải mang xe đến xét định kỳ 6 tháng một lần. Việc xét xe này do Nha Lộ Vận tổ chức. Thập niên 60 điểm xét xe nằm trên đường Minh Phụng và sau này thì dời về đường Lữ Gia cùng Q11 đến gần hết thập niên 1970 bước sang 80 khi ngành GTVT giao lại cho CSGT khám định kỳ tại 282 Nơ Trang Long Bình Thạnh.

Xe Ba Gác (tức là xe ba bánh có gác máy) còn ai gọi là ba gác máy là hơi thừa. Là loại xe chớ hàng tự chế do các thợ đồng, thợ hàn khởi đầu là vùng Cholon chế ra theo khuôn mẫu của chiếc ba bánh đạp nhưng gỗ ghè và chắc chắn hơn, nhằm tận dụng những chiếc xe gắn máy của Đức sx bị lỗi modèle là hiệu SCHAS và PUCHS. Ban đầu là chạy bừa sau này để dễ quản lý nên ngành CSQG cho hợp thức hoá vào năm 1971 hay 1972 gì đó.

Vì là xe kinh doanh chớ hàng hoá nên việc quản lý xe do Nha CSQG Đô Thành cấp giấy chứng nhận. Nơi kiểm tra để cấp giấy là tại địa điểm Chi CSQG Trần Văn Khoa nằm trên đường Trần Hưng Đạo đối diện Đại Thế Giới Q5. Bảng số màu trắng chữ số màu đen tuy

nhiên bảng số chỉ một chữ cái là S (Saigon) n C ((Cholon) và GĐ (Gia Định) phía sau là bốn số theo thứ tự. Thí dụ C.0001.

Riêng xe lam ba bánh thì có thêm những đặc điểm như sau : Thời ô Nguyễn Cao Kỳ làm chính phủ có những chính sách hỗ trợ như sau : Nếu người dân hành nghề xe thô mộc chở khách, chính phủ khuyến khích cho mua một chiếc xe Lam ba bánh, miễn thuế nhập khẩu.

Trên bảng lộ trình chở khách có ghi dòng chữ THAY THẾ MÃ XA (tức là xe lam thay thế xe ngựa) nằm theo phía ngoài hình cái móng ngựa. Song song với việc thay thế mã xa chính phủ còn có thêm một chương trình là HỮU SẢN HOA mua xe trả góp cho một số đối tượng theo chính sách được ưu tiên đãi ngộ.

Xe hữu sản hoá thực hiện được ba đợt:

- Hữu sản hoá tự chủ. Trên mui ca bin có kẻ một sọc màu đỏ. Xe được bố trí chạy lộ trình Saigon - Trần Hưng Đạo - Cholon.
- Hữu sản hoá tự cường. Trên mui ca bin kẻ một sọc màu vàng. Xe chạy lộ trình Saigon - Chánh Hưng - Hưng Phú.
- Hữu sản hoá tự lập. Trên mui ca bin kẻ một sọc màu xanh rêu. Xe chạy lộ trình Saigon - Phú Thọ - Lữ Gia.

Đến thập niên 1970 để phân biệt rõ ràng những xe chạy khách đến ngoại ô tỉnh Gia Định được cấp thêm một bảng số để gắn hai bên hông thùng xe. Nên gọi là số hông, bảng số màu trắng chữ số màu xanh dương biển. Riêng xe Nội Đô Thành thì bảng cũng màu trắng nhưng chữ số màu xanh rêu. Thí dụ S. 1196.

Xe lam đời đầu 125, 150 tới 175cc được phép chở 6 hành khách, xe đời đầu không có ca bin buồng lái. Đến đời 175cc mới có ca bin nhưng hẹp, mãi đời sau là Lambro 200, 550 ca bin mới làm lớn và rộng thì được chở 8 hành khách (Ghi trên giấy lưu hành), mặc dù xe Lambro 550 nhưng về phân khối vẫn dùng máy 200cc, đời đầu vẫn dùng bàn đạp, sau này đến đời bảng số EI thì dùng đề không đạp, bất tiện nên sau đó đến đời xe lam nhập sau cùng thì xe Lambro 550 có đề và đạp luôn.

Thùng xe lam đời đầu chạy lộ trình Cholon Cầu Ông Lãnh, mui xếp bằng vải bố simili nhập theo xe. Đời sau hình vuông thô, yếu ớt nên không hợp thời, chủ xe sau này chỉ chịu dùng thùng xe do người Việt đóng. Không có việc phạt xe kinh doanh trái phép. Như xe chở hàng mà đi chở khách hay ngược lại, và cũng không có việc phạt xe chở quá khổ, quá tải như hiện nay.

Về đèn xe thì trong Đô Thành Saigon, ban đêm không được mở đèn pha hay cót, mà chỉ được mở đèn đờ mi (nhỏ) trước sau, trừ trường hợp đèn đường hư không đủ ánh sáng. Phía trên choá đèn pha chủ xe sơn một vạch màu vàng 1/3 hoặc 1/4 choá đèn, mục đích ánh sáng đèn pha của xe không chia lên gây choá mắt khó chịu cho người lái xe ngược chiều.

Xe hai bánh chỉ được phép chở thêm 1 người lớn phía sau. Trước năm 1970 thì muốn ngồi kiểu gì là tùy thích. Sau này để hạn chế việc ám sát và cướp giật đây chuyện đồng hồ. Nên ngành CSQG buộc người ngồi phía sau chỉ được phép ngồi một bên. Nếu vi phạm sẽ bị phạt rất nặng vì liên quan đến vấn đề an ninh trật tự và chính trị.

Về Bằng lái xe thì được cấp một lần vĩnh viễn. Riêng tài xế lái xe có tính chất kinh doanh chở hàng hoá hay hành khách thì phải có giấy phép hành nghề kèm theo.

Xe có động cơ kinh doanh (chở hàng thuê mướn cho khách) thì 6 tháng phải xét định kỳ một lần (xe mang bảng số màu trắng chữ đen). Xe du lịch (xe nhà, giờ gọi là xe con) hoặc xe chở hàng nhà mang bảng số nền đen số trắng thì không phải xét kỹ thuật.

Saigon 26.11.2019
TRẦN NGỌC HIẾU